

An abstract painting featuring a figure in traditional Norwegian clothing, likely a Hardanger dress, characterized by its intricate patterns and vibrant colors. The figure is depicted in a dynamic, almost dancing pose, with arms raised and a joyful expression. The background is filled with bold, expressive brushstrokes in shades of yellow, orange, purple, and blue, creating a sense of movement and energy. The overall style is reminiscent of Impressionism or Expressionism.

Kjell Christian Midtgaard

Tuddalsspel i Oslo

hardingfele

På denne plata finner en ikke kjente slåtter som Bøheringen, Nordfjorden eller Førnesbrunen. Her er det mer hverdagsslåtter, eller «kjøkkenslåtter» som jeg liker å kalle dem: korte, formfaste og tradisjonsbundne slåtter – som en kan nynne på mens kaffen koker om morgenen, eller som en kan spille og komponere videre rundt når en først har fått dem inn i hodet.

Jeg var så heldig å få være sammen med storspelemannen Kjetil Løndal (1907–1987) i over 20 år, fra 1966 til han døde i 1987. Jeg lærte av ham og fikk spille sammen med ham på torsdagsdansen i Blåsalen i Telelaget i mange år, og vi spilte sammen på bygdefester på Dølahalli i Morgedal, på Granvin i Seljord og på Fossehalli i Tuddal. Jeg fikk også, som ung i 1972, være med ham på turné i USA – og spille både sammen med ham og alleine. I perioder av ungdoms- og studieårene var jeg sammen med ham nesten daglig og ble som et familiemedlem i Casparis gate 5. Og da jeg selv stiftet familie, besøkte Edvine og Kjetil oss der vi bodde – i Sandefjord, Vinje, Rauland og Stavern. Det ble et usedvanlig tett og varmt forhold. Et uttrykk for det var det vel også at jeg arvet hovedfela hans, Røstadkjempa, da han gikk bort. Det hadde han selv bestemt.

På plata tar jeg fram noen av slåttene Kjetil laget. Han var slåttekomponist og felemaker i tillegg til å være gudbenådet spelemann, og slåttene jeg tar fram her er noen som neppe er innspilt tidligere: Bruremarsjen hans, Over vidda, Anton, Helgedagskveld og Loinfuen, alle relativt korte slåtter. Mest kjent av slåttene hans er kanskje Åleine. Den har jeg ikke med, for den gjorde han fin innspilling av selv. Kjetil laget også runddansmusikk, men det tar jeg heller ikke med her.

Jeg var også hos storspelemannen Johannes Dahle (1890–1980) i Atrå i Tinn mange ganger. Johannes var lun og varm og gjestfri, og han visste hvorfor en kom – hos ham var det alltid spel. Fela fram og kaffekjelen på så snart en var over dørstokken. Kaffen kokte oftest over på plata, men Johannes fortsatte å spille til kaffeduften kom. Jeg var hos ham første gang i 1968, og jeg gjorde også lydopptak av samtaler og spel. Jeg kan ikke si jeg lærte noe direkte av Johannes, men han gav råd og lærte bort ved å spille. Så jeg har også med et par slåtter av ham her, Klunkehella og Jutuldans, som er to av de mange komposisjonene til Johannes Dahle – denne Bach i folkeuskken i Telemark, som noen har kalt ham.

Jeg har spilt hardingfele fra 15-årsalder, da jeg begynte i lære hos Magne Manheim (1928–1997) fra Seljord, og etterhvert også hos Kjetil Løndal. I tillegg til å være uteover på hardingfele har jeg også vært dommer i spel og felemakeri i mange år, og noen bøker om felemakertradisjoner har det også blitt. Jeg driver i tillegg en smule med maling, og plata her er illustrert med utsnitt fra noen egne malerier med feler som motiv, et tema jeg også har hatt på utstillinger.

Ei plate med folkemusikk er bare et forlenget, forelsket skråblikk inn i en eventyrverden. Jeg trodde for noen år siden at inngangen til denne verdenen var i ferd med å lukkes for den norske befolkning. Men der tok jeg feil. Nå er det en ny vår for Norges folkemusikk – alle tegn tyder på det!

Felene jeg spiller på er laget av Olaf G. Helland og Gunnar M.A. Røstad, og buen er laget av Niels J. Røine.

Kjell Christian Midtgård

1. Bruremarsj av Kjetil Løndal

Denne marsjen kom fort til verden – jeg tror nærmest den ble satt sammen på sparket på grunn av behov for en ny marsj. Ved inntog av dansere på ulike steder, ofte på Folkemuséet på Bygdøy, trengtes en marsj. Kjetil hadde behov for variasjon på hva han brukte – han syntes det var ille å slite på så kjente marsjer som Flatlandsmarsjen og Gibøens bruremarsj alltid ved slike framsyninger. Han ville variere – og så kom denne. Jeg vet at det ofte var slik slåttekomposisjonene hans kom til. En gang de ville danse polka, husket Kjetil i farten ingen polka – men han husket polkarytmen og satte sammen en polka der og da – og fin er den også. Dette er ikke noe helt spesielt fenomen: Eivind Mo i Seljord fortalte at han satt og spilte til gammaldans på Rauland, og han komponerte slåtter – valser og reinlendere – der og da mens han spilte.

2. Gangar etter Tov Holte

Denne gangaren er en gammal Tinndølslått, og jeg lærte den av Knut Buen da jeg fikk være med ham på turné i USA i 1991.

3. Klunkehella

Dette er en slått som Johannes Dahle laget til opplevelsen av et naturfenomen, og han gjorde ofte slike inntrykk og opplevelser om til slåtter.

4. Jutuldans

er en annen komposisjon av Johannes Dahle, og her er det et maleri som er inspirasjonen. Oftest var det imidlertid mennesker som inspirerte Johannes, og mange er de slåttene som bærer navnet til en eller flere som Johannes var i kontakt med og som tydeligvis gav ham noe.

5. Bjørndalsslått

eller kanskje skulle en si Bjørndalstone, idet det er et visst lydarslåttpreg over denne egentlige springarrytmen. Historien bak sier jeg noen ord om på plata.

6. Luråshalling

Dette er en mye spilt halling, eller skal vi heller si gangar, den er enkel og grei og nokså fast i formen – det har neppe vært noen særlig endring på den opp gjennom tidene. Også denne lært av Kjetil Løndal, som hadde den fra Gisle Måremsrud.

7. Over vidda

Denne slåtten var Kjetil Løndals bidrag ved en utlyst slåttekonkurranse. Det var Nordmannsslepa, den gamle vandrings- og kløvingsveien over Hardangervidda mellom Åmyrmarken i Rauland og Hardanger på Vestlandet, som skulle beskrives i toner. Kjetil fortalte at han i første veket så for seg den tunge oppstigningen fra Rauland til Mösstrond og videre oppover mot vidda. Så i andre veket har en kommet opp på selve vidda og ser de fantastiske flatene med brisk og fjellblomster med småvann innimellom. I det tredje veket bærer det opp mot de høyere nutene på fjellet, før en i siste vek bare har nedturen fra vidda til fjorden igjen, er god og lett i kroppen og glad en er framme.

8. Måltrasten

At mange fugler ved sangen eller framtoningen sin har inspirert til slåttekomposisjoner er vel ikke så merkelig, og det er ikke så få slåtter som har fuglenavn, så som Gauken, Fossekallen, Heiloen og Fuglakongen – og her er det altså måltrasten vi hører.

9. Hjuringen

er en gjeterslått i hallingrytme med tematradisjon fra Tinn. Formen her er etter Einar Løndal. Om navnet kan en si at det ikke kommer fra ordet gjeter, men fra ordet hyrde – derfor H og ikke G først i ordet.

10. Loinfuen

Dette er en komposisjon av Kjetil Løndal med bakgrunn i et enkelt, gammelt slåttestev fra Tinn. Det er mange slåtter, store og små, som har kommet til verden på den bakrunnen.

11. So sulla ho mor

Det finnes flere slåtter med dette navnet, og her er en variant som går på huldstille.

12. Helgedagskveld

komponerte Kjetil Løndal som følge av lyden fra skinneskjøtene på toget over Hardangervidda. Nå har jernbane-teknologien kommet så langt at denne inspirasjonskilden nesten er borte. Kanskje kommer istedet snart en slått med en ringtone på smarttelefonen som inspirasjonskilde? Slåttene har til alle tider kunnet stige ut fra dagliglivets hendelser.

13. Anton

Dette er nok den av hans egne slåtter som Kjetil Løndal brukte mest til dans, og mange vil huske den fra danseskvalder i Blåsalen i Nordahl Bruuns gate.

14. Svinten

er en liten egen springarkomposisjon. Den kom i full fart, derav navnet – trolig fra et heller ukjent fokus i min nucleus amygdalae eller deromkring.

15. Avskjengen

eller Avskjeden som for de fleste er et mer kjent ord, avsluttet ofte dansen i Tuddal i tidligere tider, og jeg runder på tilsvarende vis av her med den.

Kjetil Løndal og Kjell Christian Midtgård forbereder spel på bygdekonseret i Tuddal 1976.

FOTO: ASTRID MIDTGAARD

FOTO: ASTRID MIDTGAARD

Kjetil Løndal, Hølle Wårstulen og Kjell Christian Midtgård på vei til Fossehallen i Tuddal.

Kjell Christian Midtgård og Kjetil Løndal spiller på Telelagsfest i Halli 1973.

FOTO: INGER JOHANNE TVEITØ

FOTO: ØRGLIR STRAND

Spelemannsvenner: Johannes Sundsvanen, Kjell Christian Midtgård og Knut Buen, Brattrein 2017.

FOTO: NIELS J. RØINE

On this disc one does not find the most famous Norwegian fiddle tunes such as Bøheringen, Nordfjorden or Førnesbrunen. Here it is the more every day tunes (*slätter*), or “kitchen slätter” as I like to call them. They are short, strongly traditional tunes, which have hardly changed through years and which one can hum or play while the coffee brews in the morning.

I was so fortunate to know master fiddler Kjetil Løndal (1907–1987) and to learn from him. He was born in Tuddal, but moved to Oslo – where I was born and lived – when he was 30 years old. I studied with him from 1966 until his death in 1987, and I was allowed to play together with him at the Thursday dances in Blåsalen with Telelæget in Oslo for many years. We also played together at country dances at Dølahalli in Mordedal, at Granvin in Seljord og at Fossehalli in Tuddal. As a young man in 1972, I accompanied him on tour in USA, and I played there both with him and alone. During my youth and student years I saw him nearly every day, and I became like one of the family i Caspary’s Street 5 in Oslo. And when I myself established a family, Kjetil and his wife Edvine visited us where ever we were living – in Sandefjord, Vinje, Rauland and Stavern. It became an exceptionally close and warm relationship. After his death, Kjetil left me his principle fiddle, “Røstadkjempa”.

In this recording I present some of Kjetil’s compositions. As well as being a God-given player, Kjetil was a composer and a fiddle maker, and the tunes which I play here are some which have not been recorded earlier: Bruremarsj, Over vidda, Anton, Helgedagskveld and Låinfuen, all relatively short tunes. The most well-known of his tunes is perhaps Åleine. This is not included here, as Kjetil made a fine recording of it himself. He also composed runddans music, but I do not include those here.

Many times I also visited master fiddler Johannes Dahle (1890–1980) at Atrå in Tinn. Johannes was warm, good-natured and welcoming, and he always knew why one came – there it was playing all the time. The fiddle was

ready and the coffee pot heating as soon as one came in the door. The coffee usually boiled over on the stove, but Johannes continued to play until he could smell the coffee! The first time I visited him was in 1968, and later I recorded some of the conversation and the playing. I cannot say that I learnt anything directly from Johannes, but he gave advice and taught by playing. So I also include a couple of his tunes here, Klunkehella and Jutulaldans, which are two of the many compositions by Johannes Dahle – this “Bach in Telemark’s folk music”, as some have called him.

I have played the Hardanger fiddle from the age of 15, when I began to learn from Magne Manheim (1928–1997) of Seljord, but later mainly from Kjetil Løndal. As well as being a fiddle player, I also have been a judge for many years for fiddle playing competitions and for fiddle making competitions, and I have written some books on the traditions of Hardanger fiddle making. In addition I do some painting, and this CD is illustrated with sections from some of my paintings where fiddles are the subject, a theme which I have also had at exhibitions.

A recording of folk music is a side ways glance into a magical world. I believed some years ago that the entrance to this world was about to be closed for the Norwegian population. But I was wrong! Now there is a renaissance for Norway’s folk music – all the signs point to that!

The instruments which I play for this disc are made by Olaf G. Helland and Gunnar M.A. Røstad, and the bow is made by Niels J. Røine.

Kjell Christian Midtgård

1 Bruremarsj by Kjetil Løndal

This bridal march came quickly into existence – I believe that it was composed spontaneously due the need for a new march. A march is used when dancers are making their entrance for a performance, e.g. at the Norwegian Folk Museum in Oslo. Kjetil needed to vary the music, he felt it was not good always to use the well known marches, such as Flatlandsmarsjen and Gibøens bruremarsj at these performances. He wished to vary – and so this march came. I know that this was often how his compositions arose. Once they wished to dance a polka. Kjetil could not remember one quickly, but he did remember the polka rythme, and he put together a polka then and there, and it was a good one, too. This is not an especially rare phenomenon: Eivind Mo of Seljord related that as he sat and played for dancing in Rauland, he composed tunes – waltzes and reinlenders.

2 Gangar after Tov Holte

This gangar is an old Tinndøls slått, and I learnt it from Knut Buen, when I accompanied him on tour to USA in 1991.

3 Klunkehella

This is one of Johannes Dahle's slåtter, made to describe the experience of a phenomenon in nature, and he often made tunes inspired by such experiences.

4 Jutuldans

This is another of Johannes Dahle's compositions, and here it is a painting which has been the inspiration. However, it was people which most often inspired Johannes, and many are the tunes which are named after one or several whom Johannes knew and who clearly meant something special to him.

5 Bjørndalsslått

Perhaps one should say Bjørndal air, as it has a song-like character, almost like a lydarslått, even though it is really a springar. I say a few words on the disc about the story behind it.

6 Luråshalling

This is a popular halling, or perhaps we should say a gangar. It is simple, straightforward and quite compact, and has not changed much over the years. It was also learnt from Kjetil Løndal, who got it from Gisle Måremsrud of Tinn.

7 Over vidda (Over the mountain plateau)

This slått was Kjetil Løndal's contribution to a folk music composing competition. It was the "Nordmannsslepa", an old walking and drovers' trail over the Hardanger plateau between the market of Åmyri in Rauland and the Hardanger fjord in West Norway, which was to be described by music. Kjetil said that in the first part he could see the slow and hard climb up from Rauland to Møsstrond and then further upwards to the plateau. Then, in the second part, one has come up onto the plateau, and one can see the fantastic landscapes with juniper, alpine flowers and small lakes all around. In the third part, it goes up to the highest parts of the plateau, before, in the last part, one has only the descent from the heights down to the fjord, and one's step is light and easy and one feels happy and satisfied with the trip.

8 Måltrasten (The Song Thrush)

That many birds have inspired composers by their song or appearance is not so very strange, and there are many slåtter with birds' names for example Gauken (the Cockoo) Fossekallen (the Dipper), Heiloen (the Golden Plover) and Fuglakongen (the Goldcrest), – and here it is the song thrush we hear.

9 Hjuringen (The Shepherd)

This is a shepherd's slått in the halling rhythm, a traditional theme from Tinn. This form is after Einar Løndal. The name does not come from the word "gjeter", but from the word "hyrde", so there is an H and not a G for the first letter.

10 Loinfuen

This is composed by Kjetil Løndal, with a background in an old, simple tune from Tinn. There are many slåtter, both long and short, which have arisen in this way.

11 So sulla ho mor

There are many slåtter with this name, and here is one which is played in "huldstille", a different tuning from the most common.

12 Helgedagskveld (Sunday evening)

This was composed by Kjetil Løndal, inspired by the sound of the train over the Hardanger plateau, rattling with a regular beat over the joints on the track. Nowadays, railway technology is so advanced that this source of inspiration has almost disappeared. Perhaps, instead, tunes will be inspired by the ring of the mobile phone? Through all times, slåtter have arisen from events in everyday life.

13 Anton

This springar is perhaps Kjetil's most used slått for dancing, of his own compositions. Many will remember it from dance evenings in Nordahl Bruun's street in Oslo.

14 Svinten (The rapid one)

This is a little springar of my own. It came very quickly – therefore the name – probably from a rather unknown focus in my nucleus amygdalae or thereabouts.

15 Avskjengen (The Farewell)

This slått was often played for the last dance in Tuddal in earlier times, and I finish in the same way here.

-
- An abstract painting featuring a figure in traditional Norwegian clothing, possibly a bunad, with a white blouse and a patterned skirt. The figure is shown from the side, facing right. The background is composed of vertical brushstrokes in shades of orange, yellow, purple, and blue.
1. Bruremarsj av Kjetil Løndal 3:19
  2. Gangar etter Tov Holte 1:40
  3. Klunkehella 3:15
  4. Jutuldans 2:53
  5. Bjørndalsslått 2:46
  6. Luråshalling 3:34
  7. Over vidda 2:17
  8. Måltrasten 3:47
  9. Hjuringen 1:20
  10. Loinfuen 4:06
  11. So sulla ho mor 1:16
  12. Helgedagskveld 2:48
  13. Anton 3:17
  14. Svinten 3:03
  15. Ayskjengen 2:16

Innspilt: Stavern, 14–16 mai, 2017
Tekniker: Niels J. Røine
Miks/Master: Fridtjof Lindeman – Strype Audio
Produsent: Kjell Christian Midgaard / Niels J. Røine
Maleri: Kjell Christian Midgaard
Engelsk oversettelse: Andrina D. Svindland
Grafisk design: Eva Karlsson
Takk til: Tuddal spelemannslag